

DE DAG, DE NACHT EN HET OVERLEVEN

De overlevingstocht van Nel en Fatma

Toneelspel voor dames

door

JOS BOURS

TONEELUITGEVERIJ VINK B.V.
Tel: 072 - 5 11 24 07
E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl
Website: www.toneeluitgeverijvink.nl

VOORWAARDEN

Alle amateurverenigingen die het stuk: **DE DAG, DE NACHT EN HET OVERLEVEN** gaan opvoeren, dienen in alle programmaboekjes, posters, advertenties en eventuele andere publicaties de volledige naam van de oorspronkelijke auteur: **JOS BOURS** te vermelden.

De naam van de auteur moet verschijnen op een aparte regel, waar geen andere naam wordt genoemd.

Direct daarop volgend de titel van het stuk.

De naam van de auteur mag niet minder groot zijn dan 50% van de lettergrootte van de titel.

U dient tevens te vermelden dat u deze opvoering mag geven met speciale toestemming van het I.B.V.A. Holland bv te Alkmaar.

Copyright: © 1998 Anco Entertainment bv - Toneeluitgeverij Vink bv

Internet: www.toneeluitgeverijvink.nl

E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, verfilming, video opname, internet vertoning (YouTube e.d.) of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Het is niet toegestaan de tekst te wijzigen en/of te bewerken zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Vergunning tot opvoering van dit toneelwerk moet worden aangevraagd bij het Auteursrechtenbureau **I.B.V.A. HOLLAND bv**

Postbus 363

1800 AJ Alkmaar

Telefoon 072 - 5112135

Website: www.ibva.nl

Email: info@ibva.nl

ING bank: 81356 – IBAN: NL08INGB0000081356 BIC: INGBNL2A

Geen enkele andere instantie dan het IBVA heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

Auteursrechten betekenen het honorarium (loon!) voor de auteur van wiens werk door u gebruik wordt gemaakt!

Auteursrechten moeten betaald worden voor elke voorstelling, dus ook voor try-outs, voorstellingen in/voor zorginstellingen, scholen e.d.

Vergunning tot opvoering:

1. Aankoop van minimaal **3** tekstboekjes bij de uitgever.
2. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart (tevens bewijs van aankoop), met uw gegevens, naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
3. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Vergunning tot HER-opvoering(en):

1. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart met uw gegevens naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
2. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Opvoeringen zonder vergunning zijn niet toegestaan en strafbaar op grond van de Auteurswet 1912. Zij worden gerechtelijk vervolgd, terwijl de geldende rechten met 100% worden verhoogd. Het tarief wordt met 20% verhoogd voor opvoeringen waarvoor geen toestemming werd aangevraagd binnen drie weken voorafgaand aan de voorstelling.

Het is verboden gebruik te maken van gekregen, geleende, gehuurde of van anderen dan de uitgever gekochte tekstboekjes.

**Rechten BELGIË: Toneelfonds JANSSENS, afd. Auteursrechten,
Te Boelaerlei 107 - 2140 Bght ANTWERPEN Telefoon (03)3.66.44.00.
Geen enkele andere instantie heeft de bevoegdheid genoemde rechten
van u te claimen, of te innen.**

PERSONEN:

Fatma - een Turkse vrouw.

Nel - een Nederlandse vrouw.

De oude wijze vrouw.

Jos Bours schreef dit toneelstuk in 1994 in opdracht van Stut Theater te Utrecht. Deze theatergroep maakt samen met buurtbewoners uit Utrechtse volkswijken toneelstukken, die gebaseerd zijn op de ervaringen van de spelers. In De Dag, de Nacht en het Overleven is het thema de problemen die zich in de volkswijken voordoen nu de samenstelling van de bevolking daar de afgelopen jaren veranderd is door de toestroom van mensen uit Turkije en Marokko. Interviews met Nederlandse, Turkse en Marokkaanse vrouwen uit de werkgroep Sociale Veiligheid Kanaleneiland en in het bijzonder Carla Pot en Nazan Sahingöz vormden de basis van dit stuk. De vaste tekstschrijver van Stut Theater, Jos Bours ontwikkelde samen met de vaste Stut-regisseur Marlies Hautvast een concept.

(het toneelstuk begint aan het einde van de tweede dag, wanneer de tocht echt moeilijk wordt. Ze houden halt. De één wil verder, de ander niet. Daar stopt de wil om zich aan te passen en begint de overlevingstocht. En het gevecht, een gevecht met elkaar en zichzelf. Niet omdat ze dat graag willen. Ze moeten wel. Zo begint de nacht)

SCÈNE 1

(op het toneel zien we linksvoor een lage verhoging. Vandaar begint een wankelende loopbrug naar een hogere verhoging. Uit de brug zijn ongeveer in het midden een aantal treden verdwenen.

Twee vrouwen, zwaar bepakkt met een rugzak betreden van rechts het toneel. Beiden zijn gekleed op een lange wandeltocht in de natuur. Eerst Fatma met een plattegrond in de hand. Zij loopt kwiek met korte, snelle stapjes, terwijl ze afwisselend op de kaart en om zich heen kijkt. Na haar komt Nel op. Zij loopt met grote, zware passen, met haar ogen turend naar een punt: de voeten van Fatma. Fatma blijft staan bij het begin van de brug en kijkt naar de hoogste verhoging. Nel botst tegen haar aan. Beiden kijken naar de brug)

NEL: Moeten we hierover?

FATMA: Ja, dat moet.

NEL: *(draait snel om)* Ja, daaag. *(felle muziek. Het licht verandert en wordt blauw. Fatma blijft staren naar de brug. Nel draait zich af en leunt met haar rug achterover tegen de rugzak van Fatma. Beiden houden elkaar in evenwicht. Stilstaand beeld. Er verschijnt een vrouwengestalte in lange kleren: de Oude Wijze. Als uit de diepte van de aardbodem komt ze omhoog, bewegend op de muziek. Ze maakt snelle, flitsende, ronddraaiende bewegingen om haar eigen as en zakt dan weer in elkaar)*

DE OUDE WIJZE: *(in het Arabisch)* Kaan ya makaan, Fie kadimi zamaan. Eens, in een tijd dat er nog geen tijd was,

in de dagen dat mijn moeder mijn dochter was
en ik de moeder van mijn moeder,
dat de vogels en andere dieren nog konden spreken
en dat de rozen jonge meisjes waren,
die door een tovenaars waren behekst,
In die tijd, liepen wij een kort eind
en een lang eind.

Wij liepen over heuvels en bergen,
door vlakten en valleien

en wij liepen maandenlang.

Maar toen we omkeken,

merkten we dat we nog geen stap verder waren gekomen.

(blijft nog even in de verte kijken, zakt dan langzaam op dezelfde plek naar beneden, zakt helemaal in elkaar en slaat de lappen stof over zich heen. Het licht wordt normaal. Nel en Fatma staan nog steeds met de rugzakken tegen elkaar aangeleund. Monotoon)

NEL: Wat doen we hier?

FATMA: Wij doen een overlevingstocht.

NEL: Waarom?

FATMA: Om te leren integreren. *(stilte)*

NEL: Moet dat?

FATMA: Ja. Dat moet. *(stilte)*

NEL: Waarom?

FATMA: Anders krijgen we de baan niet. *(Nel draait zich om en kijkt naar de brug. Ze loopt bij Fatma weg. Fatma wankelt even, corrigeert zich, kijkt Nel na, glimlacht, doet ook de rugzak af en gaat proberen of ze de brug op kan klimmen. Nel doet halverwege het toneel de rugzak af, gaat ertegen aan zitten, bukt zich kreunend en maakt haar schoenen los. Ze moet lachen om haar eigen ellende. Fatma moet lachen om die gekke brug)*

NEL: Misschien dat ik er later nog eens om kan lachen. Maar nou kan ik wel janken. *(achter haar lacht Fatma. Nel draait zich half naar haar om)* Ik ben blij dat jij nog kan lachen, weet je dat? *(Fatma klimt op de lage verhoging en zet voorzichtig haar voeten op de brug, die meteen begint te zwiepen. Ze lacht harder, pakt de touwen van de brugleuning en zwiept die heen en weer als een kind. Ze joelt. Nel gaat languit op de grond liggen, kreunt van welbehagen. Ze sluit haar ogen)* O, mijn rug. Nog geen twee dagen onderweg en ik ben al gebroken...

FATMA: Kom Nel!

NEL: Mij krijg je daar niet overheen. Met geen duizend paarden krijg jij mij daar overheen. *(Fatma komt van de brug af)*

FATMA: Draai je om.

NEL: Waarvoor? *(Fatma draait Nel op haar buik en probeert haar rug te masseren)*

NEL: Hee! Wat ga jij doen?

FATMA: Ik ga de pijn uit je rug masseren.

NEL: *(draait zich snel weer terug)* Ben jij helemaal maf?

FATMA: Kom maar. Ik kan heel goed masseren. Je kunt mij vertrouwen.

NEL: *(springt snel op)* Wijffie, ik vertrouw me eigen geeneens. En hou

op daarmee!! *(Nel pakt haar rugzak, verplaatst die een eind verderop en gaat hem open maken)*

FATMA: *(vriendelijk)* Goed goed, dan is het nu even pauze. *(doet haar rugzak af)* Geef me de waterfles. Dan ga ik thee zetten. Eerst gezellig thee drinken. *(spottend)* Van die "lekkere" Hollandse zakjesthee. En eten. We moeten goed eten, want het is zwaar lopen met rugzakken. Thee drinken, eten en dan de brug over. Twee uur-tjes lopen en dan zijn we klaar voor vandaag. *(Fatma maakt haar rugzak open en pakt er een pannetje en een brandertje uit, de theezakjes en de lucifers. Nel vloekt. Fatma draait zich om. Nel kijkt Fatma veelbetekenend aan. Nel pakt de waterfles uit haar rugzak en houdt die geopend op de kop. Er lopen maar een paar druppels uit. Dan pakt ze heel voorzichtig een handdoek uit haar rugzak. Die is doorweekt. Ze houdt hem demonstratief voor zich om te zien hoe nat ie wel niet is. Dan gooit ze de handdoek kwaad op de grond. Ze pakt een pakje sigaretten uit de rugzak. Die zijn ook nat)*

NEL: Dat is verdomme nog het ergste. *(kijkt om zich heen naar een goeie plek. Loopt naar de kleine verhoging, legt de sigaretten een voor een zorgvuldig neer om te drogen. Fatma gaat door met voorgenomen handelingen: pannetje op brander, theezakje uit doosje, theezakje in pannetje, lucifer uit doosje, lucifer weer in doosje....)*

FATMA: Was dat het laatste water?

NEL: Ja. En mijn laatste peuken! *Nel pakt de handdoek op, wringt er water uit boven het pannetje. Er valt een dun straaltje in het pannetje.*

NEL: Hier heb je je laatste water.

FATMA: *(in het Turks)* Allah bewaar me. Allahim sen beni koru. *(Fatma staat op en knielt neer voor de plattegrond bij de lage verhoging. Ze zoekt daarop met haar vinger. Nel gooit alles uit haar rugzak, vindt de walkie-talkie)*

NEL: O Jezus, nee hè! *(Fatma kijkt op. Nel pakt uit haar rugzak een walkie talkie. Nel begint aan de knopjes te morrelen. Fatma loopt snel naar haar toe. Eerst probeert de een, lukt niet. Dan probeert de ander, lukt niet. Uiteindelijk komt er geluid uit het apparaat)* Gelukkig. Hij doet het nog.

FATMA: We moeten water gaan zoeken. Dat is het eerste wat we moeten doen.

NEL: Op dit moment kan iedereen van mij effe de klere krijgen, weet je dat?

FATMA: Het is jouw schuld.

NEL: O. Gaan we zo beginnen.. *(stilte)*

FATMA: *(wijst op de kaart)* Hier.. hier is water.

NEL: Waar? *(beiden kijken naar de kaart. Nel volgt de vinger waarmee Fatma op de kaart wijst)* Dan moeten we hier over.

FATMA: Ja. Dan moeten we hier over.

NEL: Hoe dan ook.

FATMA: Ja, hoe dan ook. *(stilte)*

NEL: Juist! *(Nel staat op haalt een voor een de tentspullen uit de rugzak en gooit ze op de grond. Zonder een woord te zeggen maakt ze aanstalten om de tent te gaan opzetten)*

FATMA: Wat doe je? Wil je echt niet meer verder gaan?

NEL: Geen stap meer.

FATMA: Maar we hebben geen water..

NEL: Je zult om Tarzan moeten roepen wil je mij over die brug krijgen.

FATMA: We moeten water zoeken.

NEL: *(bezig met de tentspullen)* Moeten..moeten.. moeten..

FATMA: *(pakt de tentspullen van Nel af)* Jij mag niet stoppen! Jij mag nu niet stoppen!

NEL: *(loopt woedend achter haar aan en pakt de spullen weer van Fatma af)* Als jij daar zo graag over heen wil, ga je gang. Maar zonder mij.

FATMA: Jij denkt alleen maar aan jezelf en je verpest het voor ons allebei.

NEL: *(gespeeld rustig)* Luister. Ten eerste. *(wijst op Fatma)* Jij bent lopen gewend. Jij komt van een dorp. Jullie doen daar alles lopend. Ik niet. Als ik nu niet stop, loop ik morgen met bloed in mijn schoenen. Dat is één. Ten tweede. *(wijst naar brug)* Die brug durf ik van me leven nooit over. Dat is twee. Ten derde. *(wijst op zichzelf)* Ik doe dit alleen maar omdat ik de baan wil krijgen. *(stilte. Nel gaat de tent opzetten)* Moet je eens kijken wat ik daarvoor moet overhebben. Eerst een cursus van twee jaar, dan word ik verplicht een week met jou de rimboe ingestuurd om verplicht honderd kilometer te lopen. "Jullie moeten op die tocht elkaars culturele identiteit leren kennen". Alsof ik die al niet elke dag verplicht om me heen zie. "Jullie moeten daar leren incasseren, je aan te passen, tolerant te zijn en problemen met elkaar op te lossen". Man, ik doe niet anders. Dus Nel zet door, Nel maakt geen heibel en bijt haar tong af, want anders krijg ze die baan niet..

FATMA: Ik kan ook klagen. Ik heb ook de cursus moeten volgen. Twee keer in de week 's avonds weggaan. Je weet hoe moeilijk dat is bij ons voor een vrouw, 's avonds weggaan.

NEL: *(scherp)* Maar voor jou was die cursus gratis. En ik heb hem zelf moeten betalen!

FATMA: *(overbluft)* Dat mag je mij niet verwijten!

NEL: Wie moet ik het dan verwijten? *(stilte. Lichtverandering. Zachte muziek. De Oude Wijze komt voor op het toneel weer tot leven)*

DE OUDE WIJZE:

Voor ons zagen wij een arme molenaar
die meel aan het zeven was
en aan zijn voeten lag een kat.

Deze kat had pijn aan haar linkeroog
en aan haar rechteroog,
zij had pijn aan haar neus
en in haar bek,
pijn in haar keel
en in haar oor.

Zij had pijn aan haar voorpoten
en aan haar achterpoten,
in haar buik
en aan haar staart.

Kortom, er was geen plekje
waar de kat geen pijn had.

(de Oude Wijze zakt in elkaar. Ze slaat de doeken om zich heen. Het licht verandert weer. De muziek stopt. Nel kruipt snel de tent in om het grondzeil strak te trekken. De tent is erg klein, het bobbelt onder het tentdoek. Vanuit de tent praat Nel verder)

NEL: Ja. Douw die wijven maar bij mekaar in een veel te klein tentje. Laat ze maar boven op mekaar liggen. Dat je 's nachts geen oog dichtdoet. Hoort er allemaal bij. Is over nagedacht. Ze zouden me eens moeten zien hier. Ze verklaren me voor gek. En inderdaad. Ergens ben ik hartstikke gek. Ergens laat ik me zelf ontzaglijk koeioneren. Ik lijk wel niet wijs. Het is dat ik weet waar ik het voor doe. Peuterleidster. In de eigen wijk. Betaald. Dat wil ik. Laat ze me maar voor gek verklaren. Maar ik wil het. *(Fatma zet haar rugzak achter de tent. Nel komt weer de tent uit)* Nog vijf dagen dan ben je van me af, Fatma. Wat is nou vijf dagen. Gewoon effe doorbijten. Als je maar over de helft bent... *(kruipt weer de tent in)* Ja, we hadden mekaar ook niet kunnen uitzoeken. *(Fatma loopt naar de waterfles)* Nee, ze hebben ons gewoon bij mekaar gedonderd. Multicultureel geïntegreerd, of we nou willen of niet. *(Fatma loopt af met de waterfles)* Ja, je kunt ervoor weg lopen. Maar ik zeg ook: je moet toch met mekaar verder. Zo is het. We doen ons best. Alleen.. *(fel)* .. als het over m'n jongens gaat, word ik ook blind hoor! *(ze steekt haar hoofd buiten de tent)* Wat zou jij doen als je opeens geld uit je portemonnee mist? *(ze kijkt om zich heen)* Fatma? *(stilte)*

Fatma? *(ze kruipt snel uit de tent, gaat staan, kijkt rond)* Fatma! *(in zichzelf)* Zo doet die dat dus. Niet gek laten maken, Nel. Zo gaat dat schijnbaar. Niks zeggen, nee: hup, pleite! Die is echt niet wijs. Nou eh... krijg allemaal maar de rambam. Ik ga plat. Daaag! *(ze kruipt de tent in. Stilte. Na enige tijd komt Nel naar buiten en roept)* Fatma! Hoor je me? Fatma! Hoor je mij? Fatmaaaa!!! *(zacht)* Ga jij me nou ook in de steek laten? *(ze loopt terug naar de tent en verdwijnt daarin)*

Als u het hele stuk wilt lezen dan kunt u via www.toneeluitgeverijvink.nl de tekst bestellen en toevoegen aan uw zichtzending.

Voor advies of vragen helpen wij u graag.

 info@toneeluitgeverijvink.nl

 072 5112407

“Samenspelen” is ons motto